

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și strălănătate:
Pe un an . . . 40.— franci.
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRTIA
Strada Zrinyi Nrul 1/a

INSERTIUNILE
se primesc la admini-
strație.
Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

Românii din Ungaria și Ardeal — ostatici!

— Reflexii la amenințările lui „Pesti Hirlop”. —

II.

Astăzi vom reproduce la acest loc, după cum am promis ieri, câteva dovezi-documente cari în mod incontestabil confirmă afirmațiunile noastre despre cinstea, vrednicia, eroismul și simțul de jertfă despre cari neamul nostru a dat atâtea dovezi strălucite în cursul acestui înfricoșat războiu.

O facem aceasta nu numai din datoria noastră de gazetari români, ci mai ales pentru ca să răspundem tuturor cobelilor dela „Pesti Hirlop” și acelor cari cu atâtea nerușinare și în mod intenționat vreau să ne lipsească de mândria pentru vrednicia și eroismul fiilor și fraților noștri.

Întăiu vom reproduce aproape în întregime un frumos articol imparțial, semnat de un V. B. apărut în nrul din Ianuarie a. c. al revistei ungurești „Huszadik Század” (Secolul XX) din Budapesta, de sub direcțiunea cunoscutului sociolog maghiar d. Oscar Jászi.

— Trecerea celor dintâi trupe în părțile sudice ale țării au oferit prilejul de a face observații neobicinuite. Compăniile traversau orașul având foarte numeroase drapeluri. În front era purtat un mare drapel național maghiar, apoi urmau pe rând drapelul național românesc și sârbesții. La chipiurile și pe mantile soldaților fălăiau vesel nu numai cocarde roș-alb-verde, ci și roș-galben-albastru și în alte culori. Cu un cuvânt observatorul a putut constata la armata ce mergea în războiu culori și insignii naționale până acum oprite. Și nu se știa, de unde și în urma cărui fapt au apărut deodată în mas-

să aceste insignii? Cu a cui permisiune, sau fără permisiune, le-au întrebuitat soldații?

Asta într'adevăr a fost surprinzător. Această curiozitate era apoi potențată de atitudinea publicului care făcea cordonul pe străzi. Publicul acesta care aclama nu se împiedeca deloc de această neobicinuită apariție. Bărbații își fluturau pălăriile și făceau ovațiuni furtunoase. Femeile fluturau batiste către feciorii ce mergeau sub drapelul național maghiar, precum și către infanteriștii Români, Sârbi și Șvabi cari mergeau strigând sub drapelul lor național, apoi își ștergeau lacrimile ce le podidiseră. Nimănui nu i-ar fi trecut prin minte să observe pe lângă drapelul național maghiar fălăirea însemnelor naționaliste oprite. Au luat cunoștință despre ele ca și când nici nu le-ar fi văzut și ca și când ar fi fost lucruri de mult obișnuite. Astfel, întrebuintarea acestor însemne oprite deodată și fără de sgomot a devenit un fapt recunoscut în mod oficial și neexceptionat de nimeni.

La început nu ne venea să credem ochilor noștri și numai târziu am înțeles: ce s'a întâmplat aici. Dar imediat la început în mod involuntar am simțit că în cazul de față avem a face cu un episod nu de toate zilele. Că aceea ce am văzut, e mai mult decât o simplă scenă de stradă, că aceea ce zilnic se repetă în fața noastră are și o oarecare culoare politică, că aceasta este totodată și o cutezantă demonstrație politică executată cu succes. E acesta un fapt, a cărui importanță la început nici nu era vizibilă în mod clar, dar s'a putut înțelege hotărât, că în el palpitatează forța unui eveniment extra-ordinar. Dar cei ce au auzul bun și peste zureala tunurilor trecătoare, peste ropotul ritmic al pământului, peste sgomotul asurzitor al soldaților și cetățenilor au putut distinge bine din aceste scene de stradă vocea acțiunii for-

telor sociale ce schimbă totul. Ce s'a întâmplat aici? Iată: Marele fapt al războiului ce s'a impus deodată, așa zicând în mod revoluționar a arborat, a recunoscut, a egalizat însemnele naționale și naționaliste; a rezolvit o chestie gîngășă, pe care hârtuile și ciorovoielele parlamentare și sociale de decenii n'a putut'o rezolvi. Acum dintr'o lovitură a prefăcut în ruine toate cetățile de hârtie, cari în diferite fehuri de opreliște împiedecau afirmarea acestei vechi dorințe a naționalităților.

Iarăș ni s'a confirmat opiniunii noastre, că nu războiul vorbelor din parlament, ci faptele și recerintele economice-sociale determină progresul. Iată cum oratoria politică de decenii și intriga de după culise s'a dovedit de o vorbărie goală în fața forței distrugătoare a faptului războiului. *Pe nesimțite chestia de naționalitate a făcut un însemnat progres. Iar lumea nu s'a prăbușit.* Unitatea națiunii n'a suferit nici o știrbire. Infanteriștii Români și Șvabi emulau cu feciorii Unguri în aclamarea patriei, iar cetățenii fără deosebire de drapelul lor pe toți i-a însoțit cu iubire nedespărțită probabil pe calea lor din urmă.

În aceste momente de importanță istorică armata și cetățenii au fost *unitari* în simțimentele lor, cum niciodată nu s'a mai văzut până acum. Iar, însemnele naționaliste de puțini observate în mod aproape neobservat au dispărut în praful ridicat de armata ce trecea spre câmpul de luptă, pentru ca odată, în cazul războiului victorios, să se întoarcă ca simboluri *reînviat* ale națiunii. Tot mai mult s'a dovedit, că am avut a face cu o inițiere de foarte mare importanță. Fiindcă este absolut imposibil a dispune împăturarea și retragerea drapelului arborat odată cu cutezantă. Poporul, care prin vărsarea sângelui său a dovedit, că sub aceste drapel a luptat și a suferit pentru patrie, la fel cu Ungurii, își va ști apăra și acasă aceste simboluri ale individualității sale aduse din furtuna de sânge a războiului.

De altă parte ar și fi imposibil să fie primit acasă cu vechea antipatie și preocupare po-

Sonet.

Voi ne-ați trimis în foc nebun soldații
Cari și-au lăsat copiii dragi acasă
Plângând, căci pâne nu era pe masă
Și n'am strigat: nu-i duceți, nici lăsați!

Știam că făr' a noastră tare masă
Nu vor sta falnici nici-odat' Carpații
Și n'am voit să fim noi vinovații
Ci steagul nost' biruitor să iasă.

Val! mulți din ei s'au dus în altă lume...
Dar' toți s'au dus cu inima 'mpăcată
Că s'au luptat, și's mândri de-alor nume.

Acum grijiți pe cei fără de tată
Și dați-le vre-un sprijin, vorbe bune
Căci e aproape ziua de răsplată.

VASILE STOICANEA.

Războiul dela 1369—1370.

între

Ludovic I. regele Ungariei și Vladislav Basarab
Domnul Țării românești.

De Nic. Densușianu.

(Urmare). (4).

III.

Pacea încheiată între regele Ludovic și voivodul Vladislav la anul 1365, nu ținu însă mult timp.

Încă în anul 1368, când voivodul Vladislav se mai intitula și „Banus de Zeurino”, regele Ludovic dă ordin sever castelanilor din *Timișoara, Jidova, Caransebeș, Mehadia și Orșova*, „firmo edicto regio praecipiendo mandamus”, ca să predee fără întârziere toate castrele aceste în mâinile lui *Benedict Hem*, banul Bulgariei, fără să facă nici o dificultate; de asemenea regele Ludovic dă ordin sever tuturor locuitorilor supuși jurisdicțiunii acestor castre, „damus firmis regiis sub edictis” că de aci înainte dânsii să asculte și să fie supuși lui *Benedict Hem*, și tot în mâinile acestuia să plătească și veniturile castelelor, la din contră vor cădea

sub indignarea regelui și vor fi supuși la cele mai grele pedepse¹⁾.

Prin această dispozițiune a sa, regele Ludovic voia să scoată din mâinile lui Vladislav Bănatul Severinului, în deosebi districtele *Mehadie și Orșovei*.

În acelaș timp, regele Ludovic rupe din Ducatul *Omlașului*, ce se afla sub stăpânirea lui Vladislav, teritoriul cel important al *Tălmaciului*, care domnia pasul dela Turnul-roșu, construște aici un castel numit *Landscron*²⁾, anexează la acest castel târgul *Tălmaciului* și comunele *Tălmăcel, Boița, Plopi, Porcești, Sebeșul de sus și de jos* și jumătate din comuna *Racovița*³⁾, pe cari le dăruiește celor 7 districte să-

¹⁾ *Fejér*, Cod. dipl. vol. IX. 4. 120: Ludovicus.... Rex Hungariae.... Castellanis de *Temesvár, de Sydowar, de Sebuswar, de Myhald et de Orsowa*... fidelitati vestrae firmo edicto regio parecipiendo mandamus, quantes dicta castra nostra eidem magistro *Benedicto*... restatui facere debeat.

²⁾ *Fejér*, Cod. dipl. vol. IX. 4. 218, 1370: Ludovicus, Dei gratia Hungariae etc. Rex.... in constructione et edificacione Castris nostri nostri *Landscron* vocati, quod nos in *confinibus*, dictarum partium.... fieri fecimus.

³⁾ *Gierend*, Notitiae Castellanus Tholmach. Cibinii 1832, p. 6—7. Ab eodem Ludovico castris conditore (*Landscron* lângă *Tălmaci*) possessiones etiam, oppidum *Tholmach*, villaeque *Kistholmach, Boytza, Plopy, Por-*

porul ce se întoarce cu aceste drapeluri dintr'un războiu victorios.

Dacă acest popor de războinici va învinge, învingerea lui va fi nu numai o învingere câștigată față de dușmanii lui externi, ci și față de cei interni. În fața victoriei lui vor trebui să amuțască și dușmanii de acasă ai egalității naționalităților...

În acest senz ne-am explicat noi faptul ce zilnic s'a repetat până acum, că suntem maritorii nu a unor obicinute scene de stradă, ci a unui început politic de mare importanță, a începutului unor evenimente adevărat istorice și a căderii barierelor vechi.

De aceea am urmărit cu bucurie și emoțiune aceste scene.

Dar pseudopatrioții tremură de teama acestei înțelegeri!... Se arată semne, cari dovedesc, că șovinistii privesc cu ochi răi amenințatoarea primejdie pe cari ei o observă, ba au și început s'o svonească. În timpul din urmă presa națională în mod tot mai stăruitor glorifică eroismul „fiilor de Maghiari”.

Deși, afară de câteva neînsemnate excepții, nemaghiarii rămași acasă, în privința simțului de jertfă și a ajutorării celor plecați în războiu și a familiilor acestora, cu nimic nu rămân îndărătul Maghiarilor, cu toate acestea ziarele din piinul plămânilor glorifică faptele eroice ale „in-fanteriștilor maghiari”, dar retac cu totul faptele săvârșite de soldații naționalităților, ca și când aceștia nici nu ar lupta pentru patrie acolo, unde luptă fiii Maghiari, ca și când sângele lor nu ar îngrăsa globul pământului ca și cel al fiilor Maghiari. A venit iarăș la modă glorificarea țaranului Maghiar. Ziariștii, politicianii și strategii de cafea iarăș sunt încantați de rassa maghiară și glorifică capabilitățile ei războinice ca națiune alcătuitoare de stat. Vechea frazeologie națională urlă iarăș prin cluburi și pe la mesele de cafea *disconsiderând faptul, că în această luptă ne viață și moarte ce se dă pentru noi toți nu pier numai masele țaranilor maghiari, ci și satele Românilor, Slovacilor, Sârbilor și a Șvabilor vor deveni puștii...*

Trebuie să ne ridicăm glasul, pentruca să demască această încercare, înainte de a se imputernici. O facem aceasta nu numai fiindcă vedem în acest fapt o nerecunoștință scârboasă și o nedreptate strigătoare la cer față de acele naționalități, ai căror fii sângerează pentru patrie cu fiii maghiari împreună, ci și pentru tendința acestor demonstrații. Care este tendința viclenă a acestor demonstrații? — De-o parte să retacă meritele naționalităților pentruca în cazul războiului victorios cu atât mai ușor să poată împiedeca împlinirea pretențiilor lor binemeritate, iar de altă parte toate succesele să le cuprindă exclusiv pe seama Maghiarilor.

Dar, atunci nu vor împinge înanite pe mult glorificatul țaran maghiar, ci tot ei se vor îmbulzi la împărțire...

Ne vedem îndemnați să atragem atențiunea tuturor oamenilor cu gânduri cinștite asupra acestei manevrări politice, ca nu cumva acestea să găsească ecou la cei inexceptionabili și de bună credință...

Apoi ca dovadă despre nemaipomenitul eroism al fiilor neamului nostru, din lipsa de spațiu, las să urmeze azi la acest loc numai următoarele două scrisori. (Celelalte vor fi publicate pe rând):

I.

— 29 Dec. 1914.

„Prin micile mele șirute vă fac de cunoscut, cumcă am primit epistola trimisă... Și iată cum am ajuns iarăș în spital. Am plecat de aici să vin la Orăștie la cadăr. Dar

eu m'am cerut să mă duc iarăș îndărăpt în Galiția să mai văd încă odată scumpul nostru s'eag sub care am jurat,

și

dacă m'am cerut, m'au lăsat, dar fără pușcă numai cu revolverul și cu sabie pentrucă pușca nu o pot ținea numai cu o mână, că mâna stângă mi-e ruptă pe 2 locuri de un glonț de tun dela inamic.

Și mergând acum a doua-oară la Carpați am trecut pe un pod cu trenu și sub pod au fost niște patrulă dela Ruși și or rupt podu cu niște dinamite când o fost trenu pe pod și câți am fost mal îndărăpt am scăpat, dar foarte puțin, că toți s'au prăpădit și

eu mi-am rupt piciorul drept pe 2 locuri

și așa iarăș sunt aici...

Dară nu-i bai.

mă voi lupta până la moarte pentru scumpa patrie...

E foarte frumos a lupta pentru tron și patrie, că și Domnul nostru Isus Christos a pățimit pentru noi și pentru păcatele noastre...

Căprar BODESC ILIE.

II.

— 13 Februarie 1915.

Prin micutele mele șirute Vă fac de cunoscut, cumcă mă aflu în cele mai nefericite momente, fiindcă

mi-au tăiat mâna stânga din umăr și picioru mi-e rupt

și așa nu mai sunt om, dară nu-i bai, Dumnezeu să fie cu noi.

Și or vrut doftorii să mă trimeată acasă, dar nu vreau să viu nici să hodinesc, până știu un dușman în picioare.

Mă duc iarăș îndărăpt în luptă cu cânele de Rus...

Și eu vreau să arăt lupte și mai cu bravuri, ca cum or arătat strămoșii noștri. Nu-mi pasă și dacă mor, baremi

mor cu onoare pentru scumpa patrie...

Căprar BODESC ILIE.

Șirele de mai sus ne dispensează, așa cred, de orice comentariu.

Iată pentruce am declarat de atâtea-ori și declarăm și azi, că marele tribut de sânge românesc ce dăm în acest înfricoșat războiu mondial, ne impune tuturor celor chemați să sfârțicăm vâlul cu care vreau să acopere vrednicile fiilor noștri scumpi și să ridicăm cele mai energice protestări împotriva acelor cari în mod mișelesc măresc durerea nemăsurată a sufletului nostru și în mod intenționat și cu gânduri ascunse dar, totuș, foarte transparente vreau să întunece vechea strălucire și gloria neamului nostru de viteji neînfricați.

Const. Savu.

sești din Transilvania, numite în general „Universitatea săsească” (Universitas Saxonum septem sedium).

Acest district, sau castelanat, organizat militarăște, era format la mijloc între Omlăș și Făgăraș. El-avea în mâinile sale nu numai cheia dela Turnul-roșu, dar tăia totodată și legătura politică între Ducatul Omlășului și Tara Făgărașului, ceea ce prezenta o mare dificultate pentru voivozii români, din punct de vedere al administrațiunii acestor două ducate.

În acelaș timp, regele Ludovic închide și pasul dela Bran, construiește și aici un castel (Törzburg, Törösvár) și formează din acesta un district militar întocmai ca la pasul Turnului roșu⁴⁾.

Acum Omlășul fiind despărțit de Făgăraș, iar cele două pasuri, dela Turnul-roșu și dela Bran, închise cu castele și ocupate cu garnizoane, Voivodul Vladislav era pus în situațiunea cea mai dificilă, să nu mai poată stăpâni aceste ducate.

Aceste au fost cauzele, pentru cari Vladislav în anul 1369 se aruncă cu trupele române

chesd, utraque Sebes, praedium Kreuzerfelth, mediaque passessionis Revke.... eidem castro sunt subiunctae.... Ab hoc castro denique ipsa regio Castellanus Tholmach nomen est sortita.

⁴⁾ Bonfinii Rerum hung. Decad. II. 10 (ed. 1771). — Gierend, Notitiae Castellanus Tholmach, p. 5.

asupra Tălmaciului, îl arde și-l ocupă din nou⁵⁾.

Regele Ludovic proclamă acum din nou războiu în contra lui Vladislav.

Textul proclamațiunii ne lipsește, însă actele oficiale din anul acesta fac amintire despre noul edict de războiu în contra lui Vladislav⁶⁾.

Intocmai, cum făcuse regele Carol Robert, tot astfel și regele Ludovic pleacă în războiu asupra Țării românești toamna, adevă după strângerea recoltelor, fiindcă forța militară a Transilvaniei și a Ungariei au format-o totdeauna muncitorii de pământ, iobagii nobilimii, și țaranii români liberi, numiți „castrenses”, apărători ai castrelor.

De astădată, planul strategic al regelui Ludovic era să atace pe Români din două părți opuse.

Prima armată, sub comanda personală a regelui, avea să treacă din Bulgaria peste Dunăre și să străbată în centrul Țării românești; iar armata a doua, sub comanda lui Nicolae, Voivodul Transilvaniei, avea să atace pe Români dela spate, dela frontierele Transilvaniei.

Iată cum ne descrie aceste evenimente de războiu un cronicar contemporan, archidiaco-

⁵⁾ Fejér, Cod. dipl. vol. XI. p. 275 1369: quod Layk Vajvoda Transalpinus Clastrum B. Nicolai confessoris in civitate Talmasch constructum... comburi fecerit.

⁶⁾ Codex dipl. Comitum Zichy. III, 386; IV, 634.

nul Johannes de Küküllö, fost vice-cancelar al regelui Ludovic.

„Regele în persoană trecu cu armata sa prin Bulgaria și năvăli în Țara românească, care este supusă sfintei coroane, iar pe de cealaltă parte trimise pe Nicolae, voivodul Transilvaniei și pe Simeon, fiul lui Mauriciu, cu o armată puternică, compusă din nobili, din Săcuii Transilvaniei și din alți oșteni ai săi de frunte, ca dâșii, apucând drumul prin părțile de dincolo de Săcui, să năvălească în Țara românească asupra lui Vlaicu, voivodul acelor ținuturi, care se răsvrătise în contra Maiestății Regelui. În timpul acesta, Vlaicul se afla cu cartierul său general la Dunăre, în fruntea unei armate mari, stând acolo la pândă, ca să împiedce invaziunea regelui de pe țărmurile opuse al Bulgariei. Iar Nicolae, voivodul Transilvaniei, cu armata sa, luptându-se cu vitejie, trecu peste râul Ialomița, luă cu asalt fortificațiunile și redutele, ce le făcuse Românii și apoi începu un războiu inversunat cu armata numeroasă a voivodului Vlaicu peste care era comandant în părțile aceste Românilor Dragomir, Căpitanul și castelanul Dâmboviței, unde luptându-se cu mare bravură, după ce ucise pe mai mulți Români, sili pe Dragomir să fugă și astfel câștigă învingerea. Însă, fiindcă Nicolae adeseori trecuse mai departe de trupele sale auxiliare și fiindcă rezultatele luptelor ce le avuse până aci

Jertfa Românilor pentru tron și patrie!

Lista soldaților Români din comuna **HOLGD**, comitatul Bihor, pe câmpul de luptă.

Sever Sălăgian, dir. dominal, (rănit)
 Burca Petru, june
 Selagian Ioan, are 3 copii
 Burca Lup a bubului, are 3 copii
 Mânz Petru a ghentului, are 1 copil
 Sarba Petru alui Miculaș, are 3 c., (bolnav)
 Pic Șandore a Teodori Vasalii Nutului, june
 Pic Ioan pianuța, are 1 copil, (rănit)
 Solomi Teodor a Iuani Rafi, are 3 copii
 10 Kovaciu Flore, are 2 copii
 Laza Petru a Nicoari, are 3 copii, (rănit)
 Solomi Petru
 Burca Petru
 Mladin Văsălică, are 2 copii
 Mangra Mihaiu, are 1 copil
 Bodrenciu Teodor, are 2 copii
 Burca Miculă, are 4 copii
 Rește Miculă a colțului, are 2 copii
 Solomi Ioan, are 2 copii
 20 Alexandru Văcărescu, rig. în drept, (bolnav)
 Piț Ioan a babi, are 2 copii, (prins)
 Mânz Ioan, are 1 copil
 Mânz Petru, are 3 fete, (rănit)
 Aurel Magyar, inv. confes., (bolnav)
 Picz Petru, are 3 copii
 Picz Teodor, june
 Ardelean Pavel, are 1 copil
 Bondar Teodor, (rănit)
 Ardelean Petru
 30 Ardelean Ioan
 Mânz Mihaiu a filimoani
 Mânz Pavel a filimoani, are 2 copii
 Bondar Petru, are 2 copii

Mânz George, june
 Solomi George a Ghiorghichi
 Solomi Micula a Ghiorghichi, june
 Solomi Teodor, june
 Bondar Teodor, are 2 copii, (rănit)
 Picz Ioan, (rănit)
 40 Sarba Miculă, are 1 copil
 Bondar Petru a trușcului, are 4 copii
 Ardelean Ioan, are 3 copii, (mort)
 Sarba Teodor, are 2 copii
 Solomi Lup, are 2 copii, (rănit)
 Fitero Petru
 Solomi Petru, are 3 copii
 Flonta Flore, are 5 copii
 Mânz Iosii, are 3 copii, (bolnav)
 Mânz Petru, are 2 copii
 50 Toma Ioan, are 2 copii, (rănit)
 Bondar Petru, are 3 copii
 Picz Petru a purzului, are 2 copii
 Pulo Văsălică, are 2 copii
 Picz Ioan a doli, are 2 copii, (rănit)
 Cionca Ioan a petruți, are 1 copil
 Anton Ioan, (rănit)
 Burca Miculă a Ghioghi, are 4 copii
 Picz George, are 2 copii
 Picz Găvrilă a ghiurchi babi, are 5 copii
 60 Popa Ioan, june
 Popa Teodor, june
 Zsunc George
 Popa Ioan, are 3 copii

Comunicat prin: Alex. Văcărescu,
 rig. în drept.

Războiul.

Telegrame oficiale.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta. — Dela cartierul principal se anunță: Pe frontul din Carpați, dela Ducla până la Wpskow situația în general nu s'a schimbat. Și ieri au avut aci aproape în toate punctele lupte violente. Aliații au respins numeroase atacuri rusești, cauzând mari pierderi dușmanului. In aceste lupte am făcut 320 prizonieri.

Prin ocuparea Kolomeei i-am răpit dușmanului un important punct de sprijin în Galiția oștică, la sud de Nistru.

Înaintând dinspre Stanislau întăriri rusești s'au pornit spre nord dela Nadworna și spre nordvest dela Kolomea noi lupte, cari țin încă.

În Bucovina l'am aruncat pe dușman dincolo de Prut.

Cernăuțul l'au ocupat trupele noastre ieri după amiază. Rușii s'au retras spre Noua-Suliță.

În Polonia rusească și în Galiția occidentală au avut loc numai hărțuiri și lupte de artilerie.

Berlin. — Dela cartierul principal german se anunță: Pe câmpul de războiu din apus dușmanul

luntrice peste Dunăre, unde Românii făcuse ziduri și fortificațiuni de apărare, cu toate că săgețile ce le trăgeau ostașii voivodului Vlaicu cădeau ca ploaia asupra trupelor ungurești. Inimicii fură puși pe fugă, și ei dispărură din vedere ca fumul. În modul acesta întreagă armata ce mai rămăsese se întoarse către Severin, pe care l-a ocupat^{*)}.

^{*)} M. Iohan de Thwroc, Chronica Hungarorum (in Schwandtner, Scriptorum rerum hungaricarum, tomus I. pag. 192): Qui quidem Nicolaus Wajvoda cum exercitu (valido) praedicto, fluvium Ilmeza (var. Iloncha), ubi fortalitia et propugnacula erant, per Olachos firmata, potenter expugnando, pertransiens, cum exercitu ipsius Layk Wajvodae copioso, cuius Capitaneus erat Dragmer Olachus, castelanus eius de Domloyka (var. Domboycha) bello inchoato et certamine fortissimo commisso, victoriam obtinuit, et ipsum capitaneum, multis interfecit, in fugam convertit, sed postremo, dum incaute ulterius procedens, inter indagines et veprum densitates, ac passus strictissimos conclusus per multitudinem Olachorum de siluis et montibus invasus, ibidem... est interfectus. Et cum gentes Hungarorum de ipso exercitu terga vertissent et se in fugam convertissent, in locis lutosus paludosis indaginis conclusi... per Olachos occisi extiterunt... tandem... Nicolao de Gara bano de Macho... ipsum regium exercitum ultra Danubium contra insultus bellatorum et sagittariorum ipsius Layk voyvode uelut imbres sagittas emittentium Valachorum, per navigia moenibus et fortaliciis firmatum transducente, inimici in fugam conuersi. — Cf. Chronicorum Dubnicense, c. 206.

a continuat cu încercările, despre cari am amintit ieri, dar tot fără nici un rezultat.

Pe drumul Arras-Lille luptele continuă pentru o mică parte a tranșului nostru în care a pătruns alaltăieri dușmanul.

Numărul prizonierilor, cari i-am făcut ieri spre nordost dela Rheims, a crescut. Francezii au avut și aci pierderi deosebit de mari și au renunțat să mai atace.

În Champagne, spre nord dela Perthes lupta continuă. Spre ost dela acest punct i-am respins pe Francezi, cauzându-le mari pierderi. Ei se mai mențin numai în unele părți ale tranșelor noastre. Numărul prizonierilor anunțați ieri s'a urcat la 11 ofițeri și 785 soldați de rând.

Cu deplin nesucces s'au terminat și atacurile făcute împotriva pozițiilor noastre spre ost dela pădurea Argonne și Verdun și între Boureuille—Vaugeois.

Înălțimea 365, ce se găsește la nord de Pont-a-Mousson și localitatea Norray, pe care am ocupat-o în 13 Februarie, după ce am distrus din temelie fortificațiile franceze, le-am evacuat iarăș. Dușmanul n'a încercat cu forță armată să reocupe această pozițiune.

De altcum nu e nimic esențial de raportat.

Pe câmpul de războiu din Ost în regiunea ce se găsește spre nordost dela Tauroggen și Grodno luptele de urmărire țin încă.

Coloana dușmană înfrântă la Kolno a fost întreagă spre nord dela Lomsa cu trupe noi. Împotriva dușmanului facem un nou atac.

Luptele pe frontul Plock—Racionz s'au terminat în favorul nostru.

Până acum am făcut 3000 prizonieri.

În Polonia, spre sud dela Vistula nu a avut loc nici un eveniment mai esențial. Prada de războiu ce am făcut-o în luptele dela granița Prusiei orientale a sporit. Rezultatul până acum e 61.000 prizonieri, 71 tunuri, peste 100 mitraliere, 3 trenuri crucă roșie, aeroplane, 150 trenuri de iarnă pentru transportarea muniției, reflectoare și numeroase trăsuri încărcate. Numărul acesta e speranță să crească.

Lupte sângeroase în Franța.

Rotterdam. — După o știre din Londra, Germanii atacă din nou foarte violent nordul Franței pe întreagă linia. La Ypern, ei înaintează în masse mari rupând frontul dușmanului. În focul violent al artileriei și infanteriei lupta ajunsese pept la sept. De ambele părți au fost mari pierderile, căci grație nu s'a dat nimănu.

Paris. — Atașaii militari ai statelor neutrale au declarat unui ziar francez:

Războiul va fi lung. Evenimentele decisive se pot aștepta numai la primăvară, cea mai interesantă parte a războiului va veni numai, cea din urmă sfortare încă n'a făcut-o nici un stat. Invingătorul va fi acela care, concentrând forțe mari va rupe pe neașteptate frontul duș-

erau slabe, el împins de norocul cel schimbăcios al războiului înainta fără precauțiune mai departe decât ar fi trebuit și așa ajunsese să fie închis în niște locuri încunjurate cu tăieturi de arbori și grămezi de spini și în niște pasuri strâmte, unde năvăli asupra trupelor o mulțime de Români din păduri și din munți. Aci fu ucis însuș Nicolae voivodul și împreună cu dânsul au căzut aci Petru vicevoivodul său, Deseu, numit Was, Petru Ruf, castelanul Cetății de baltă, Petru și Ladislau, Săcui foarte războinici și o mare mulțime de ostași și nobili de frunte. Iar când trupele ungurești ale lui Nicolae începură să dea dosul și s'o iae la fugă, ele fură din nou închise cu tăieturi de arbori în niște locuri mlăștinoase și băltoase, unde iarăș a căzut o mulțime de ostași, uciși fiind de Români, așa că numai puțini au putut scăpa, dar și aceștia răniți și pierzându-și toate lucrurile, ce le aveau. Iar corpul lui Nicolae, voivodul Transilvaniei, s'a putut scoate numai cu mare luptă din mâinile Românilor, de unde apoi a fost transportat în Ungaria și înmormântat în mănăstirea Sf. Maria din Strigon. În urma acestui nefericit dezastru, norocul începu iarăș să ne fie mai favorabil. Nicolae Gara, banul Maciovei⁷⁾, un bărbat viteaz și războinic, trecu armata regelui cu

⁷⁾ Bănatul unguresc al Maciovei cuprinde partea Serbiei de lângă Dunăre, între Drina și Morava.

Despre acest războiu cu Țara românească scrie și Bonfiniu, contemporanul regelui Matia, astfel:

„Regele Ludovic, adunându-și în grabă oștiri, pleacă asupra Țării românești din două părți opuse: anume, el dete ordin voivodului Nicolae din Transilvania și lui Simeon, fiul lui Mauriciu, ca să plece cu o trupă foarte mare de nobili și să atace această țară dela spate, din părțile, unde se mărginește cu Transilvania, iar regele atacă pe Români din față, de pe teritoriul Bulgariei. Laicu se încearcă să împiedece, la țarmurile Dunărei, trecerea oastei lui Ludovic. În acelaș timp, Nicolae luă pe Români dela spate, intră cu toate trupele sale în Țara românească și înaintă către fluviul Ialomita. Aci el află oarecari castele, ocupate de garnizoane, ce aveau destinațiunea să-i împiedece trecerea, însă dânsul alungă garnizoanele, ocupă castelele și trecând repede cu oastea sa intră în luptă cu cavaleria lui Laicu, peste care era comandant Dragomir Românu. Lupta țină câțva timp, însă în urmă, inimicul fu zdrobit și împărșiat. În urma acestei învingeri, Nicolae căpătând curaj, pătrunse în interiorul țării. Intrând însă cu toate trupele sale în sânul unor păduri și strâmtoare sucite ale munților, inimicii năvăliră asupra sa de pe culmile cele mai înalte ale munților și-l atacară cu săgeți și bolovani cu atâta înverșunare, încât Nico-

manului. În definitiv războiul nu e o luptă de asediu ci se va termina cu lupte de manevrare. Nu masa ci pregătirea militară va fi decisivă.

Japonia și China.

Rotterdam. — Nowoje Wremja e informată că ambasadorul Japoniei a remis guvernului chinez o a doua notă în chestia Cingtaului. Nota din urmă are caracterul unui ultimatum și stabilește pentru răspuns un termen de 14 zile. Juan-șikkai a convocat parlamentul chinez în Peking.

Viena. — După o știre din Haga, în Japonia s'a ordonat mobilizarea împotriva Chinei.

Rusia nu vrea pace.

Petrograd. — Primul ministru rusesc, Goremykin a desmintit știrile lansate privitor la apopiata încheiere a păcii. Rusia — a spus Goremykin — s'a înțeles cu aliații săi că nu va încheia pace până când Germania nu va fi deplin înfrântă.

Alte 2 milioane de soldați germani.

Rotterdam. — „Westminster Gazette” scrie speriată într'un articol despre ineputabilitatea rezervelor germane. Germanii — scrie ziarul englez — vor avea la primăvară alte 2 milioane de soldați nou instruiți. Ziarul englez, doarește ca Rușii să atragă armatele austro-ungare-germane, cât mai mult în interiorul Rusiei.

Rușii iarăși atacă la Ujoc.

Ungvár. — Spre apus dela strâmtoarea Ujoc am respins un nou atac al Rușilor. Mulți dintre Ruși s'au predat, fiind expuși la ploaia de gloanțe a mitralierelor noastre.

Ocuparea Sniatinului.

București. — „Dimineața” primește din Marmora: După informațiile noastre după lupte înverșunate, cari încă decurg, trupele austro-ungare au spart frontul Rușilor și trecând peste Prut au pătruns în Galiția până la Eniatin.

Bravura submarinului „U 16”.

Paris — După cum se comunică oficial vaporul francez „Ville de Lille”, găsindu-se în drum din Cherbourg spre Dunkerque a observat Marți după amiază la ora 1 și 30 minute un submarin german spre nord dela farul Barfleur. Vaporul a încercat să se refugieze, dar submarinul german l-a ajuns și așezând bombe în interiorul vaporului, l-a aruncat în aer. Submarinul german a dat echipajului vasului francez un termen de 10 minute pentru părăsirea vaporului. Submarinul german cufundându-se vaporul francez sub nivelul apei, a dispărut.

Diferite.

— Camera engleză a votat proiectul amiralității engleze, în baza căruia contingentul marinei de război engleze se stabilește la 250.000 oameni și pentru cari se asigură un sold corespunzător.

lae fu silit, dimpreună cu mai mulți nobili, să dea dosul, însă Românii le închiseră calea, pe unde fugeau și astfel au fost uciși aci în modul cel mai mizerabil... Infrângerea suferită în urma acestui dezastru, a reparat-o însă *Nicolae Gara*, care, cu un curaj admirabil și cu deosebită tactică militară, trecu armata regelui cu luntrele din Bulgaria în Țara românească, cu toate că i se opuse *Laicu*. Trupele conduse de Gara alungară pe inimici de pe țărmurile Dunării, pe mulți îi tăiară și ocupară apoi orașele cele mai apropiate⁹⁾.

(Va urma).

⁹⁾ *Bonfinii Rerum hung.* Decad. lib. II dec. 10 (ed. 1771) p. 357: a *duabus partibus* provinciam adoritur... bose (rex) a Bulgarico... a fronte in hostem impetum fecit... instat a tergo Nicolaus, et cum omnibus copiis Valachiam ingresus ad *lalomiczam fluvium* castra movet. Ad inhibendum transitum, *castella quedam* praesidio munita comperit; deturbatis illico praesidiis *castella* cepit et transmissio confestim exercitu, cum *Laykii equitatu*, cui *Dragomer Valachus* praeferat manum conserit... Nicolaus victoria potitus, adauctis animis, in provinciam penetrat interiorem, ubi cum inter *sylvas ac montium antractus* se cum universis legionibus insinuasset, irruentibus e jugis montium hostibus... misserime occubuerit.

— Guvernul otoman, a dat ordin ca toți obligații la servicii de arme născuți între 1880—94, cari nu sunt scutiți dela acest serviciu au să se prezinte în fața comisiilor de asentare din Constantinopol, căci în caz contrar vor fi pedepsiți.

— Torpiloarele austro-ungare au impușcat la Antivari, câteva vapoare franceze, nimerindu-le.

— Primarul orașului Königsberg a primit alaltăieri o telegramă dela împăratul Wilhelm de următorul conținut: Pe Ruși i-am nimicit. Din iubita noastră Prusie orientală l'am scos pe dușman. — Wilhelm.

— Monitorul oficial publică avansarea arhiducelui Carol Francisc la rangul de căpitan.

— La Paris a sosit o ambulanță a Crucii roșii japoneze.

— Noul ministru comun de finanțe a sosit ieri la Budapesta, unde va face vizite oficiale.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 19 Febr. n. 1915.

Refugiații din Galiția — uzurari de alimente.

Sub titlul de mai sus ziarul „Budapest” publică în nrul său de azi următorul articol:

— De câteva săptămâni prețurile alimentelor deodată s'au urcat în mod inexplicabil. Din zi în zi slănina, făina de porumb, unsoarea, orezul, fasolea, mazerea, linte și mai ales făina se tot scumpește, ba nu numai se scumpește, ci de aproape o săptămână făina a dispărut din circulația publică.

Zădarnic s'a căutat secretul acestui caz curios, el n'a putut fi descoperit până când agenții poliției secrete au putut descoperi în cafenele pe câțiva refugiați din Galiția, cari le-gau afaceri pentru cumpărarea de alimente.

Agentii poliției secrete au urmărit pe refugiații galițieni și au stabilit, că *aceștia cumpără alimente și anume, colosale cantități de făină, pâstăioase, slănină, pe cari le înmagazinează în magazine speciale și în camere lunare, pe cari alimente retrăgându-le din circulație în urma mării lor căutări să le poată urca prețurile artificial.*

Aceștia își legau afacerile în cafenele, iar în timpul din urmă, pentru a putea dejuca atenția poliției, le făceau plimbându-se pe dinaintea cafenelelor. Altedăți maschează un joc liniștit de domino, câtă vreme ei discutau numai chestii de afaceri.

Ieri patru inși au fost prinși în cafenelele Royal și Unio. Aceștia sunt: *Weismann Chinell*, fabricant de hârtie din Lemberg, *Sommer Natalin*, fabricant de spirt din Galiția, *Berger Lázár*, privatier din Galiția și *Mittelmann Ferencz*, comerciant din Grodeck. Toți patru au fost internați la poliție și vor fi expulzați de pe întreg teritoriul țării. Azi au mai fost descoperiți numeroși uzurari în cafenelele „Fövérosi”, „Miramare” și „Royal”. Aceștia sunt: *Krauthammer Koppel* comerciant din Sanoc, *Kammer Saim* privatier din Sag și *Schachner Pinkász* comerciant din Sanoc; ulterior au mai fost descoperiți: *Eckstein Márkus* din Zsozok, *Hollender Heil* din Ticin și *Hirschstal Sámuel* din Ticin, toți trei comercianți.

E caracteristic că asupra tuturor acestora au fost găsite multe mii de coroane în bani gata și cu toate acestea ei beneficiau de ajutoarele ce se dau refugiaților din partea autorităților.

În urma acestei descoperiri poliția urmează o anchetă energetică și va proceda cu cea mai mare rigoare față de refugiații galițieni uzurari și cari scumpeșc alimentele, cari abuzând de ospitalitatea noastră, ne atacă în mod josnic. Față de acești mizerabili trebuie întrebuintată fără milă cea mai deplină rigoare a legii.

Afară cu ei din țară!

Deschiderea școlilor în Arad. În ședința de alaltăieri d. a. a consiliului de epidemie al orașului Arad, la propunerea prim-medicalului orașului s'a hotărât ca în 23 Febr. a. c. să se deschidă toate școlile ne mai existând nici un pericol de îmbolnăvire pentru copii.

Sava Seculin, preot, a decedat după o scurtă boală, în al 51-lea an al etății și 30-lea an al preoției. Rămășițele pământești ale defunctului se vor așeza spre vecinică odihnă Sâmbătă în 7 (20) Februarie în cimitirul din Fiscut. Odihnească în pace!

† **Minerva Rozvány născ. Herbay**, soția dlui inginer Pavel Rozvány în mod subit a trecut la cele eterne în 18 Febr. n. a. c. în vârstă de 46 ani și în al 21-lea an al fericitei sale căsătorii. Înnormântarea defunctei va avea loc în 20 Febr. n. a. c. la ora 3 d. a. din locuința din str. Zrinyi nr. 4/b după ritul ortodox român, în cimitirul din Arad. Odihnească în pace.

Atentat împotriva Țarului. „Napzod” scrie că acum câteva săptămâni s'ar fi comis atentat împotriva trenului, în care se găsea Țarul. În noaptea de 28 spre 29 Dec. Țarul călătorise cu un tren special la Varșovia.

Cu câteva minute înainte de a sosi la podul de peste Bzadza în apropiere de localitatea Fluce, a fost aruncat în aer podul. Țarul și-a întrerupt călătoria și nu s'a dus la Varșovia. Ancheta pornită a constatat că cei doi soldați cari păzeau podul au murit în urma exploziei. Se crede că sub pod era pusă o bombă cu mecanism de orologiu. S'au făcut nu-măroase arestări, fiind bănuți mai cu seamă Polonii.

Instantanee din Zagreb. „Az Est” dând seamă în Nrul său de Luni, despre o vizită a corespondentului său la politicianii Croați, ne dă următoarea introducere despre un local public din Zagreb, unde concentrează muzica militară:

„Micul toboșar al k. u. k. Infanterie-Regiment Dankl Nr. 53” distribue în sala de mâncare a „Grand-Hotel”-ului programul concertului de diseară. Pe partea de sus a hârtiei un chenar: Erou croat cu sabia trasă în mijlocul câmpului, dedesupt anul: 1741. Alături un steag plecat, din ale cărui cute de mătase se văd penele aripelor vulturului cu două capete. Deasupra vedere din piața principală a Zagrebului cu statua lui Ielassics. Sus marca Croației deasupra căreia își destinde aripele pajura cu 2 capete.

Sala înghesuită. Aproape fiecare poartă la butonieră roșu-alb-vănat, colorile Croației. Se cântă bucăți din opere și operete. Dar programul este lucrul secundar. De căpetenie ce se dă pe deasupra Câte-o cântare națională croată. Aplauze furtunoase. Indată-ce se întonează „Junaz iz Lika” (Eroul dela Lika) erumpe în aplauze noi poporul de grăniceri și când se întonează „Încă nu e pierdută Croația” cântă întregul public melodia jalnic-viforoasă. Textul e după imnul polon, melodia este croată. Întregul Zagreb e plin de însuflețire și energii naționale. Peste tot războiul a deprins pretutindeni cele mai șovine simțiri naționale. După războiul va fi mai mare naționalismul decât oricând înainte de aceasta. Cine ar fi crezut așa ceva?”

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

MULTUMITĂ PUBLICĂ.

Subscrișii adânc întristați părinți, primind numeroase scrisori de condoleanțe dela dragii noștri prieteni, cunoscuți și binevoitori, prin cari arătându-și iubirea și alipirea față de noi, s'au încercat a vărsa balsam de mângâiere pe ranele inimei noastre din incidentul loviturii groaznice, ce am îndurat prin moartea eroică a scumpului și mult iubitului nostru fiu

VICTOR POP de BOERENI,

care ca student universitar la facultatea de medicină din Budapesta, ca voluntar sergent la saniteți în reg. de inf. 63 „a căzut jertfă chemării sale” în etatea fragedă de 19 ani și a murit mântuind pe alții dela moarte în ziua de 27 Dec. 1914 pe câmpul de luptă din Polonia rusească fiind înormântat în comuna Honoratov din apropierea orașului Thomasov, — neputând răspunde și arăta fiecărui separat recunoștința noastră, le mulțumim din suflet pe această cale tuturor acelor, cari s'au grăbit a alina durerile noastre amare.

Lozna-mare, la 14 Februarie 1915.

neamângăiații părinți

Pachomlu Pop de Boereni și Ludovica Jurcan